

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

6. Європейський Суд з прав людини. Посібник зі статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Право на справедливий суд (кримінальний аспект). ECHR Knowledge sharing. 31.08.2024. URL: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_criminal_ukr С. 11
7. The case of Salduz v. Turkey [GC], заява № 36391/02, 27.11.2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89893>
8. L'affaire Imbrioscia c. Suisse, заява № 13972/88, 21.11.1993. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-62409>
9. L'affaire Beuze c. Belgique [GC], заява № 71409/10, 09.11.2018. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187513>

Божко А. В.

аспірант кафедри права
Приватного вищого навчального закладу
«Європейський університет», адвокат

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА РИСА СУЧАСНОГО АДВОКАТА

Інформаційне суспільство, розвиток якого характеризується надзвичайно швидкими темпами розвитку інформаційних технологій, що сьогодні проникають у всі сфері людської діяльності, фокусує увагу на здатності та властивостях кожної людини бути технічно спроможною ефективно використовувати результати технологічного прогресу. Для адвокатів це питання постає особливо гостро. Адже, з одного боку, масштаби цифрової трансформації охопили всі сфери адвокатської діяльності. Особливий наголос, наприклад, в цьому аспекті заслуговує цифровізація судочинства. З іншого боку, — засадничий для адвокатури принцип конфіденційності ставить на порядок денний питання коректного та безпечного з точки зору захисту особистих даних використання адвокатами сучасних технологій у роботі з інформацією. Іншими словами, питання цифрової безпеки набуває в адвокатській діяльності критичної ваги.

За таких умов є підстави стверджувати, що необхідною рисою сучасного адвоката, *hard skill*, якими повинен володіти кожен представник адвокатської спільноти, є цифрова компетентність.

Слід зауважити, що поняття цифрової компетентності адвоката, як і загалом кожного правника, є складним, багатокомпонентним поняттям. Воно також перекликається з поняттям цифрової грамотності, що зумовлює часто їх використання як синонімічних.

Так, якщо звернутися до наукової літератури, то можна зустріти визначення цифрової компетентності майбутнього юриста як на-

явності міждисциплінарних навичок, умінь і знань, які дозволяють ефективно, належно та безпечно користуватися технологіями, які потрібні професійному правнику [1].

Таке ототожнення загалом пов'язане з тлумаченням термінів «компетентність» і «грамотність». Не вдаючись до цієї теоретичної дискусії, слід усе таки відзначити, що спрощено цифрова грамотність є складовою та основою цифрової компетентності. Вона «демонструє» теоретичний зріз і постає як комплекс базових знань, умінь і навичок людини у сфері використання цифрових технологій. Водночас, цифрова компетентність передбачає впевнене та відповідальне використання цифрових технологій у своїй діяльності, тобто критичне осмислення та застосування наявних у цій сфері знань і навиків, набутий досвід й активну взаємодію з іншими суб'єктами. Таким чином, мова йде про практичний зріз сфери опанування досягнень технологічного прогресу та їх активне використання.

Отже, нині цифрова компетентність для адвокатів є базовою складовою його професійної діяльності, адже цифровізація, цифрові технології пронизують всі її сфери.

Так, А. В. Кубаєнко виділяє три рівні впровадження цифрових технологій у практику діяльності адвокатів:

1) автоматизація адвокатської діяльності, що означає створення ІТ-сервісів, які дозволяють автоматизувати процеси надання кваліфікованої правничої допомоги;

2) інформатизація адвокатської діяльності, що передбачає побудову та розвиток телекомунікаційної інфраструктури та інформаційного середовища для супроводу процесів, що забезпечують організацію адвокатської діяльності у реалізації повноважень;

3) інформатизація діяльності органів адвокатського самоврядування, а також органів НААУ, що означає побудову та розвиток інфраструктури для найбільш спрощеної роботи [2].

Однак, з точки зору цифрової компетентності адвоката як цілісної системи, що передбачає комплекс необхідних для ефективного здійснення адвокатської діяльності цінностей, знань, умінь і навичок у відповідальному та зваженому використанні цифрових технологій, доцільно розглядати такі напрями її реалізації:

– цифрова компетентність адвоката в роботі з клієнтами (застосування різноманітних гаджетів у комунікації з клієнтом, їх використання в роботі з документами, підготовкою адвокатських запитів тощо);

– цифрова компетентність адвоката в професійній комунікації з суб'єктами, які здійснюють діяльність у правоохоронній сфері та сфері правозахисту (судами, зокрема, наприклад, коректне використання електронного кабінету адвоката в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі);

– цифрова компетентність адвоката у сфері реалізації адвокатського самоврядування (наприклад, сплата адвокатського внеску через особистий кабінет на сайті НААУ або за допомогою онлайн-системи платежів);

– цифрова компетентність адвоката у використанні соціальних мереж та їх інструментарію (наприклад, коректне та етичне користування офіційними та особистими сторінками в мережі Facebook, Telegram-каналами тощо).

Різноманіття сфер реалізації адвокатської діяльності, для яких цифрова компетентність адвоката стала звичною та необхідною умовою, фокусують увагу на таких її сегментах як:

1) цифрова гігієна — найбільш широке поняття, яким охоплюються практики, засоби, звички використання адвокатом широкого масиву цифрових технологій, зокрема, правила його поведінки в мережі Інтернет; коректне, відповідальне та етичне поводження адвоката з інформацією; вжиття заходів, спрямованих на безпечне використання технологій і поводження з інформацією, її грамотне споживання;

2) цифрова безпека — це система засобів, способів і заходів, спрямованих першочергово на захист широкого спектру інформації, з якою працює адвокат. Вона стосується як самої інформації, так й інструментарію пошуку, поводження з нею, зокрема, надійності її джерел, захисту каналів розповсюдження, пристроїв для її зберігання, а також активностей у мережі Інтернет.

Ураховуючи згаданий вище принцип конфіденційності та обов'язок адвоката зберігати адвокатську таємницю, питання цифрової гігієни та безпеки для адвокатів постають дуже гостро.

Так, серед основних загроз для адвокатів у цьому ракурсі виділяють:

– втручання в адвокатську таємницю через несанкціонований доступ до листування, баз даних, фізичний доступ до пристроїв;

– фішинг (доступ зловмисників до паролів, даних, систем через фальшиві листи чи повідомлення);

– шпигунське програмне забезпечення (програми, які таємно записують дії користувача, перехоплюють листування чи крадуть файли, можуть бути встановлені через шкідливі вкладення, посилання або USB-пристрої);

– витоки конфіденційних даних через неправильне зберігання документів у незашифрованих хмарних сховищах, втрата фізичних носіїв або використання незахищених пристроїв;

– соціальна інженерія (використання психологічних маніпуляцій, наприклад, дзвінків від «судової адміністрації» чи підроблених листів від колег, щоб отримати доступ до даних);

– атаки на IoT-пристрої (камери, офісну техніку);

– компрометація електронних кабінетів (через використання слабких паролів або незахищених підключень до ЄСІКС чи АСВП

зловмисники можуть отримати доступ до документів, судових рішень чи персональних даних сторін) [3].

Від себе вважаю за необхідне додати до цього переліку загроз високі ризики при використанні адвокатами генеративного штучного інтелекту.

Першочергово йдеться про «злив» даних, які адвокати надають для обробки, прагнучи зекономити час і полегшити свою роботу.

Також сьогодні крізь призму судової практики очевидними стали випадки використання адвокатами згенерованих доказів у широкому їх сенсі. Наприклад, спроба адвоката видати згенерований чат-ботом результат за експертний висновок отримала оцінку Верховного Суду у справі № 925/496/24.

Зокрема, суд вказав, що відповіді штучного інтелекту не є джерелом достовірної науково доведеної інформації, тож відмова досліджувати їх як доказ є цілком правомірною [4].

Тенденція до невиправданого та неетичного використання генеративного штучного інтелекту в діяльності адвокатів носить глобальний характер, про що свідчить чимало скандалів у судових системах Англії, США та інших країн [5]. І тому ця тематика заслуговує стати предметом окремих досліджень у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Гельжинська Т. Я., Кравчик О. Р. Поняття цифрової компетентності майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти: теоретичний аспект. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2025. Вип. 1. С. 11–18.
2. Кубаєнко А. В. Цифрова трансформація адвокатської діяльності та адвокатури: переваги і можливі недоліки. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє*: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.) / Одеса: Фенікс, 2022. С. 63–66.
3. Філімонов М., Рабко Т. Юридична практика та інформаційна безпека: посібник. Вища школа адвокатури. Київ, 2025. URL: <https://tinyurl.com/59azp2n3> (дата звернення 24.10.2025).
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 08.07.2025 р., судова справа № 925/496/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128775966> (дата звернення 24.10.2025).
5. За використання адвокатами штучного інтелекту — довічне ув'язнення? 12.06.2025. *Вебсайт НААУ*. URL: <https://unba.org.ua/news/10409-zavikoristannya-advokatami-shtuchnogo-intelektu-dovichne-uvyaznennya.html> (дата звернення 24.10.2025).

Науковий керівник: професор кафедри права Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет», доктор юридичних наук **Антошкіна Валерія Костянтинівна**